

neveket is: Müszellemovo (Bulgária), Azapi, Mrtovlosi, Martalosija (Bosznia) stb.

A könyv végén német nyelvű összefoglalás, valamint külön a felhasznált források és külön az irodalom jegyzékei találhatóak. Forrásai többségét egykorú török zsoldjegyzékek, szandzsák összeírások és a bitoli (Makedónia) kádik ítéletlevel-gyűjteményei alkotják. A szerző végül forrásai közül

26 iratot fényképmásolatban is közöl. Szerfölött érdekes ez a könyv nekünk, mivel a török szolgálatban állt keresztény katonai alakulatok, különösen a martalóc csapatok legnagyobb szabású történeti feldolgozását nyújtja s ez teljesen összefonódott a XV—XVII. századi magyar—török háborúkkal és sok, eddig még alig ismert adattal hívja fel figyelmünket.

Vass Előd

DENISZ DAVÜDOV:

OPÜT TEORII PARTIZANSZKAGO DEJSZTVIJA*

(Moszkva, Tipografija Szelivanovszkago, 1821., XV. 217 p.)

Azok között az emberek között, akiket a „Háború és Béke” című regényében Tolsztoj megörökített, ismételtlen felbukkan Kutuzov körül három D-betűs személy: Deniszov, Dolohov és Davüdov.

Denisz Vasziljevics Davüdov (1784—1839) valóban létezett személyiség. Író volt: költői munkásságát nem kisebb ember méltatta, mint Belinszkij. Katonává lett, a szuvoorovi tradíció őrzője és továbbfejlesztője, Bagration adjutánsa 1807-ben, Drezda egyik elfoglalója 1813-ban. Dandártábornokként vonult nyugalomba 1832-ben és nem csupán Tolsztoj regényében, hanem a valóságban is, ténylegesen szervezője, végrehajtója, egyik vezetője és krónikása az 1812-es orosz partizánháborúnak. Erről vezetett hadműveleti naplóját 1860-ban, már halála után, adták ki először. Sőt, egy jelentős elméleti munkát is írt a partizánháborúk taktikájáról: *Opüt teorii partizanszkago dejstvija* címmel.

Ennek a könyvnek egy jeles példányát Budapesten az Országgyűlés Könyvtára őrzi (jelzete: B6/13 034). Becses könyv ez, két különös oknál fogva is. Az egyik az, hogy a kötetben a szerző saját kezű ajánlása olvasható. Szövege a következő:

„A kedves és hűséges barátnak, Fjodor Ivanovics Tolsztoj grófnak, a szerző, aki elmarad mögötte kedveségben, de hűségben nem.”

A másik ok: a könyv első fejezetében a szerző a partizánháború módsze-

rinek és taktikájának történelmi tökéletesedéséről ír, megemlítve itt Magyarországot is. Ez pedig a könyvet kétségkívül figyelemre méltó magyar vonatkozású hadtörténeti művé avatja. A mű tartalmilag is mindenképpen fontos. Különösen a marxizmus klaszszikusainak, elsősorban Engels hadászati tanulmányainak, valamint a szovjet katonai gondolkodók későbbi eredményeinek és a Nagy Honvédó Háború partizánstratégiájának a jobb megértéshez nyújt segítséget.

Jelen híradásunknak az a célja és indítéka, hogy hadtörténelmeseink figyelmét felhívja erre a hazánkra is vonatkozó és hazánkban őrzött mindenképpen igen ritka könyvre, amelynek ez a szóban forgó példánya — a kéziratossá válás folytán — unikum is. Kézenfekvő a gondolat, hogy Lev Nikolajevics Tolsztoj, amikor Davüdov alakját megformálta a Háború és Béke c. regényében, talán éppen az Országgyűlési Könyvtár dedikált példányát használta fel forrásul, hiszen Fjodor Ivanovics Tolsztoj rokona volt. Ez a kedves gondolat sajnos nem lehet igaz a valóságban. A becses kötet, amelyre a könyvtár röviddel a felszabadulás után bukkant rá egy kis pesti antikváriumban és amelyet teljesen érintetlenül, körülvágás nélkül gondosan félbőrbe köttetett, ugyanis e sorok írója vágta fel, bekötetés után.

Beőthy Ottó

* A partizántevékenység elmélete és gyakorlata